

კოლეკილი

ქართულ მწერლობაში

ტომი I

გამომცემლობა „ჯეოპრინტი“
თბილისი 2015

ექიმბაში

კომედია წარმოადგენს
ძველსა
და ახალს ღრობას
ორს მოქმედებაში

მოქმედი პირნი:

დურმიშხან დიდგვარიძე, მდიდარი მეზატონე.

ქეთევან, იმისი ცოლი.

მიხაკო, ამათი შვილი.

ბიჭი, იმათი შინა მოსამსახურე.

ექიმბაში **მოლლა ბაირამოღლი**.

მელენტი ფილიპიჩ ბარანოვი, გადამდგარი პოლკოვნიკი.

თინათინ, ამისი ცოლი.

სოფიკო, იმათი ქალი.

იმათი **ლაქიები**.

ექიმბაში

კომედია ორს მოქმედებაში წარმოსდგება.

მოქმედება პირველი.

სცენა წარმოადგენს დიდი სახლის ოთახს მდიდრულათ მორთულს; ერთს მხარეს ძველებურათ გრძელი ტახტი, ორშუა ხალი გადაშლილი, – ზედ ქეჩა – ჯეჯიმი აბრეშუმისა, ნაკერის დორებით, – ხავერდის მუთაქა ოქრომკედის ფუნჯებით – კისტებით; – ძირს ტახტთან ქეჩა – ხალიჩა გაშლილი. მეორეს მხარეს სკამები. დახატულ კედლებზე სხვა და სხვა სახეები, ვარაყიანი რამეებით, დიდი სარკე, წინ კაკლის სტოლზე ორი ვერცხლის შანდლები.

გამოსვლა პირველი.

დურმიშხან, ქეთევან და მიხაკო

(დურმიშხან დადის მძიმეთ დაფიქრებული, ქეთევან ტახტზე მოკეცილი მონერილს წიგნს კითხულობს ჩუმათ, მიხაკო კედლებზე ბუზებს იჭერს და სულებლობს).

ქეთევან. ნეტა ვინ დაგვიყარა ეს ხმა, რა უბედურება არის ამდენი ჭორები!

დურმიშხან. რაო, რასა გნერს, რომ აგრე უკმაყოფილოთა ხარ?

ქეთევან. მიხაკოს დანიშვნასა მწერს და გვილოცამს ჩემი მული, არვიცი კი ვიზედ და ვისგან გაუგონია ეს მოგონილი ტყუილი.

დურმიშხან. რას გიკვირს, რა ურიგო იქნება? მამი ჩემის საფლავის მზემა, მეც მაგ ფიქრში ვიყავი ეხლა; მიხაკოს ცოლი უნდა შევრთო ექიმების მოწმობით, თავისი ბიძა ძალიან ცდილობს.

ქეთევან. (განცვიფრებული) ვუი ჩემ სიცოცხლესა! ეგ რა საფიქრებელია, ვის ცოდვაში უნდა ჩადგეთ?! კაია მამი თქვენი საფლავის მზესა, ამას რა გაეგება ცოლისა, გიჟია და სულებელი.

(მიხაკო მიეპარება და ჩაჰკრამს თავში მამას).

ღურმიშხან. (გაჯავრებული შეუტევს) რას შვრები შე გიჟო, სულელო.

მიხაკო. (სულელურის სიცილით) ბუზებს ვიჭერ ბუზებს. პა პა პა...

ღურმიშხან. ჭკვიანათ იყავ, რა შენი საქმეა ბუზების დაჭერა? სწორეთ დაჯექ დედაშენთან!

(მიხაკო ჩამოჯდება დედასთან, ადევნებს მამას თვალებს და ამთქნარებს ხმით).

ქეთევან. (ალერსით) როდი უნდა მამას ჩაჰკრა თავში და გააჯავრო.

მიხაკო. (წამოუგორდება მუხლებზე გულაღმა) ბუზი დავიჭირე, ბუზი, ბუზი, ბუზი...

ღურმიშხან. ბუზებს კი ნუ დასდევ, გიყვარდეს წერა კითხვის სწავლა, მებატონე ხარ, ცოლი უნდა შეგרתო.

მიხაკო. არ ვიცი, არ ვიცი, არ ვიცი...

ქეთევან. (თავზე ხელს უსომს) მაშ იმღერე ხოლმე, ითამაშე რიგიანათ, არავინ დაგცინოს, სირცხვილია.

მიხაკო. (წამოხტება უკრამს ტაშს, თამაშობს სიმღერით).

ჩვენი ვენახის ბოლოსა

ქალი ჰკრეფდა ღოლოსა,

ქალო, ნუ ჰკრეფ ღოლოსა,

მოგაგლეჯენ ბოლოსა! დილილმე დილილ მეე...

(დაუფლის ბუქნას, გავარდება გარეთ. ღურმიშხან დადის თავის ქნევით).

ღურმიშხან. ჰაი, ჰჰი! ეჰ, ოჯახი რომ გაუბედურდება, – სამართლათ იტყვიან, – სახლი უარესთაო. სამი ძმის წილობა ამ სულელს დარჩა, ეს არის ჩემი მემკვიდრე.

ქეთევან. მაგას რათ ბრძანებ, ქალებიც შვილები არ არიან? ისინი ხომ კარგები გყვანან, კურთხეულ არს სახელი მღვთისა, გულს რათ გაიტეხთ რაო?

ღურმიშხან. მართალია, მაგრამ იმათით სხვა გვარები

უნდა შემოვიდნენ ჩემს საგვარეულოში; მე ეს ფიქრი დიდად მანუხებს. რამდენს საუკუნოებს გაუვლია და ჩემს წინაპარ მამაპაპებს უცხოვრიათ ღირსეულად გვარის შვილობით, ახლა კი.... ეჰ, რაღა ვსთქვა, რაც უთქვამთ მეცნიერთ ყველა მართალია, თქვენმა მზემ.

„ათასათ გვარი დაფასდა, ორი ათასად ზრდილობა, თუ კაცი თითონ არ არის, ცუდია გვარიშვილობა“.

ქეთევან. (ვითომც ანუგეშებს).

სწორეთ შევრთოთ ცოლი,
დედმამიანი ანუ ობოლი,
ქალაქში მყოფი, თუნდა სოფელში,
ლამაზი ქალი მოდის ამყოლი.

თქვენს ოჯახს კი არას გამოადგება, ის ყოველთვის თავის ნებას შეასრულებს. ეხლანდელი ზოგიერთი ქალები სულ მოდას მისდევენ, სხვაზედ არაზედ ზრუნავენ მხოლოდ მოდაზედ იყოს ჩაცმული გრძელი კაბის კუდით ფარშევანგით, რომელიც ქართულ კაბას სრულებით ამახინჯებს, მაგრამ, რადგან ევროპიის მოდა არის, უთუოთ დიდი ღირსება უნდა ჰქონდეს. ტყუილათ კი არ არის ნათქვამი „წამწყმიდა ნახედულობამაო“.

გამოსვლა მეორე.

ღურმიშხან, ქეთევან და სოფიკო

შემოვა სოფიკო თავდახურული ლეჩაქ-თავსაკრავით, კაბა აცვია ქართულად წინ განწყობილი გულის პირით, უკან გრძელს ბოლოს ათრევს, წელამდი ნაოჭებ ასხმულს და წელთან უშნოთ პარკივით რაღაცა აქვს გაკეთებული. მხიარულის სახით მოდის, და უკრამს თავს ფეხების ფრატუნით.

სოფიკო. (კეკლუცობით) ბიძიას ვახლავარ, ძალუასაც თავს დაუკრამ, როგორა ბრძანდებით?

ღურმიშხან. (აღერსით) თქვენის კითხვით როგორც გვხედამ. (გადახედამს კაბის კუდს).

ჰოო, ეხლა ბრძანდები ახალ-მოდისა,
კაბა გაცვია ევროპეული,
თქვენ აღარ მოგწონთ ჩაცმა დედისა,
სიარული გაქვს ტან შერხეული.

აფრატუნებ ფეხებს, თქვენს მაღალ ქუსლიან ბაშმაკებს გააქვს ბაკა ბუკი. ბაკ, ბუკ...

ქეთევან. (განცვიფრებული ორს თითს ტუჩებზე მიიფარებს) ქაა! ეგ რა შეგიკერამს? მაგ სიგრძე კუდი კაბისა გაგონილა?! (სოფიკო სარკის წინ მიტრიალ-მოტრიალდება და თან კუდზე იყურება და კეკლუცობს).

სოფიკო. ძალუას მზეს სწორეთ მიბრძანეთ, მიხდება?

ქეთევან. კაი დაემართოს მაგის შემომღებს – კარგი რამ ეგ შემოიღეს: უშნო და ულაზათო. ეგ კაბა აღარც ქართულია და არც ფრანციცული. ნეტავი თქვენს პატრონს, რალა უნდა?

ღურმიშხან. (სიცილით) ხა! ხა! ხა! უცხოთ შეგამკო ქალო ძალუა თქვენმა.

სოფიკო. თქვენ ძველი დროსი ბრძანდებით, ახალი არა მოგწონთრა; აბა რა სჭირს ცუდი? (გაივლის გამოივლის ტანის რხევით ნარნარათ და იყურება კუდზე სარკეში.)

ქეთევან. კაია ქალო, დაჯექ! გული ნუ გამინვრილე, თავი მეტკინა შენი ბაშმაკების ბაკაბუკით.

გამოსვლა მესამე.

იგინვე და ექიმბაში

სოფიკო ჩამოჯდება ტახტზე ქეთევანთან, მუთაქაზე იდაყვ დაბჯენილი დასცქერის თავის კაბის კუდს. შემოვა

ექიმბაში, წვერიანი თათარი მაღალის ქუდით, აბა წამოსხმული; დაუკრამს თავს მძიმეთ ყველას, სპარსეთის ჩვეულებრივ იკოცნის ხელზე, დაიდებს ხელს შუბლზე და გულზედ. ქეთევან წამოდგება, დაუკრამს თავს და დაჯდება.

დურმიშხან. სალამ-ალეკ, ჩემო ექიმბაშო.

ექიმბაში. ალექუმ სალამ, ჩემო ბათონო.

დურმიშხან. დაბრძანდით აი აქ. (დაუდგამს წინ სკამსა).

ექიმბაში. (დაუკრამს თავს) დიდი მადლობა, ბათონჯან. (დაჯდება და ჩამოისომს წვერზე ხელს).

დურმიშხან. ქალო ქეთევან, ესა ბრძანდება ის ექიმბაში, გუშინ რომ გიანბე; საკვირველი გამოჩენილი ექიმია, ისპაანში არის გაზდილი: ისეთი გასამტერებელი წამლობა თურმე იცის, რომ უშვილოსაც კი შვილს აყოლებს. უეჭველია ეს ჩვენ მიხაკოს მოარჩენს.

ქეთევან. ღმერთმა ინებოს, სხვა რაღა გვინდა.

დურმიშხან. (ირონიით) ექიმბაშო, ამ ყმანვილ ქალს გული უთრთის, ესტერიკა მოსდის ხოლმე, არ შეიძლება დაუყენოთ?

სოფიკო. ხუმრობა იქით იყოს, მართლა გულის ფრიალი ვიცი ხშირათ.

ექიმბაში. (ჩამოისვამს წვერზე ხელს) მე დავაღენებ, ქალბათონო ქი. ხელი მიბოძე, რამდენი ცლისა ბძანდები? (გაუშინჯავს ხელის გულს).

სოფიკო. ცხრამეტის წლისა, მეოცეში ვდგევარ.

ექიმბაში. (ჩამოისვამს წვერზე ხელს). ჰუ, მე ვიცი ქი სრული გრძნობაში ბრძანდები, ახლა სკამზე დაბძანდი ქი გული ვნახო. (დურმიშხან ღიმილით დადის, ქეთევანს ეცინება. ტუჩებზე დაკუმშულ ხელცახოცს იფარებს. სოფიკო დაჯდება წინ სკამზე, ექიმბაში უკან მოუდგება და გულზე ხელს დაადებს).

სოფიკო. გულს კი არ გავიხსნი, ისე გამშინჯე.

ექიმბაში. (ჩამოისომს წვერზე ხელს) ჰუ, ვიცი ქი, თქვენ ბევრს ფიქრობთ, ეს არ არი ქარქი, ფიქრი იოხტურ, არ უნდა!

სოფიკო. დიახ, მე ბევრსა ვფიქრობ.

ექიმბაში. რათა, ქალბათონო, თქვენ ყმაცვილი ქალი, ლამაზი, შავი თვალები, ფირზე ხალი, როგორი ჩვენი ისპანის ქალები, ვისთვის ფიქრობ ქი?

სოფიკო. თქვენმა მზემ გამიარშიყდა. ექიმბაშო ვისთვის თუ რისთვის ვფიქრობ?

ექიმბაში. (ჩამოისომს ნვერზე ხელს) ჰო, რათა ფიქრობ ქი, ძილი როგორია?

ქეთევან. (ლიმილით) რას ჩააცივდა ეს ნვერიანი თათარი ამ ყმანვილ ქალს? თქვენმა მზემ აღარ ეშვება, გულიც მაგრა უჭირამს. (მიიფარებს ტუჩებზე ხელსახოცს და ეცინება).

სოფიკო. ჩემთვის არც ძილია, არც მოსვენება: სულ გული თითქოს მიტრიალებს, ესტერიკა მამდის ხოლმე.

ექიმბაში. (ჩამოისომს ნვერზე ხელს) ვიცი, ვიცი ქი. ეგ რა ნიშანია, თქვენთვის დიდი საჩიროა ჩემი ცამალი, გულს ძალიან მოუხდება, (გამოიღებს უბიძამ კოლოფს, ამოიღებს შავი ზორნით პატარა სამ კუთხიან გაკერილს წითელს მიტკალში, დანახვებს და ეტყვის). ეს შეიბი ღელზე, გულზე, ის რომ ნალამ ვისთვის ფიქრობ ქი, თქვენი გული დადგება. (დურმიშხან და ქეთევან ველარ შეიკავებენ სიცილს და დაინყებენ ხარხარს) ხა! ხა! ხა! ხა! ხა!..

სოფიკო. (წამოხტება სკამიდან) რას მიჰქარამს ეს ნვერიანი თათარი? მე უნდა თილისმა შევიბა ყელზე, – რა მედალიონის მაგიერია, ვინც შამამხედამს, ამას არ მეტყვის: მოლების თილისმა შეგიბამს, რა მორთულობა გგონიაო. უკაცრაოთ ექიმბაშო, მე არა მჭირს რა, არც თქვენი ეშმაკეული ჯადო – თილისმები მინდა, ღმერთმა დამიფაროს.

დურმიშხან. (სიცილით) ხა! ხა! ხა! რათ ჯავრობ, ქალო, კარგათ შეგატყო?

ქეთევან. მიგისვდა სნეულებას, რას ემართლები, ხა! ხა! ხა! (განცვიფრებულს ექიმბაშს მოჰკიდებს ხელს დურმიშხან, დასხდებიან ცალკე სკამებზე, დურმიშხან უანბობს მისაკოს სნეულებას ჩუმათ, ექიმბაში მალმალ ჩამოისომს ნვერზე ხელს და იძახის) ბუალი... ბუალი... ბუალი...

სოფიკო. ამისთანა ექიმი, ძალუას მზემა, ისევ თქვენ შვილს დააყენეთ, იმას უფრო მოუხდება, რომ ცოლი შერთოთ,

ხუმრობა კი არ არის გვარი უმემკვიდროთ ამონყდეს.

ქეთევან. ნუ ჯავრობ, ქალო, მოითმინე რა გიანბო.
განა ჩვენ არ ვყოფილვართ ყმანვილნი
ქალნი,
ჩვენცა გვშვენოდა ღანვებზედ ხალნი.¹⁰⁰)
ბროლის ყელ-ყური, ლალის ფრად ბაგე;
ხუჭუჭნი კავნი, ყუყუნა თვალნი.

ჩვენც გვყვარებია საქრმო გულითა,
გულითა ერთობ დადაგულითა,
იმის დანახვა, ვით ცაში ელვა,
ტანში გვივლიდა გრძნობის სულითა.

მაგრამ ჩვენ დროში ყველას ვითმენდით
და დედ-მამისას ნებას მივსდევდით.
ესტერიკები სულ არ გვცოდნია:
დაკრძალულ სახლში ჩუმათ ვისხედით.

სოფიკო. რასაკვირველია ჩუმათ ისხდებოდით მთელი
დღე მოკეცილი უსაქმით ტახტზე. მართალია სხვა და სხვა
ნიგნების კითხვით დაილალებოდით!

ქეთევან. შენმა გაზდამ, თქვენსავით საარშეყო ნიგნებს
ჩვენ არა ვკითხულობდით.

სოფიკო. რაც არა გქონდათრა, რას ნაიკითხამდით?

ქეთევან. მაგას რათ იტყვი, ქალო, ჩვენა გვაქვს „ვეფხ-
ვის-ტყაოსანი“ მშვენიერის ენით დაწერილი რუსთაველისაგან,
სიბრძნით სავსე: სამლთოთი და საეროთი სრული. ამას გარდა
„ვისრამიანი“, „გულასპიანი“, „ქართლის ცხოვრება“, „ამირან
დარეჯანიანი“, „დავით გურამიანი“, „ქილილა და დამანა“,¹
„ყარამანიანი“, „ლეილიმ მეჯღუმიანი“, „ჩარდავრიშიანი“, „სი-
ბრძნე სიცრუე“, „ქალვაჟიანი“ და კიდევ სხვა ბევრი, რომელი

100 ძველს დროში საქართველოს ქალებს ჩვეულებათ ჰქონდათ განგებ გაიკეთებდნენ
ლოყებზე ხალებს, თვალებს გამოიშერმამდნენ და ტუჩებს დაიფერამდნენ სპარსელების
მიბაძვით. მაგრამ სოფიკოს პანანა პლასტირი აკრამს ფერი მჭამელაზე და თვალნარბი
ბუნებით შავი აქვს (ავტორის შენიშვნა. ქ. გ.).

ერთი მოგიტვალო თითებით.

სოფიკო. თქვენი ქალვაჟიანი ეს გახლავს:
ეეეო, მეეეო, ქალო ელენეო,
პური და ღვინო ბევრია
ქორნილს მიზმენ მეეო...

ქეთევან. თქვენისთანა მოჭიკჭიკეს ენას მოვკვეც მეეო.
(სოფიკო გაიხარხარებს სიცილით, ჩამოჯდება ტახტზე
ჩვეულებრივ იდაყვ დაყრდნობილი მუთაქაზე).

გამოსვლა მეოთხე

იგინივე და მიხაკო

მიხაკო. (შემოვარდება, უკრამს ტაშს და იმღერის)
ჩვენი ვენახის ბოლოსა
ქალი ჰკრეფდა ღოლოსა,
ქალო, ნუ ჰკრეფ ღოლოსა
(სოფიკოს) მოგაგლეჯენ ბოლოსა.
დილილმე, დილილმე, დილილმე და დილილმე.

სოფიკო. გავეცალო ამ სულელს, თორემ ეს ხომ გი-
ჟია, ჩამაცივდება – ჩემი ცოლი ხარო, რა გაეგება ჩემი მამი-
და შვილობა. საცა მორთულს ქალს დაინახამს თავისი ცოლი
ჰგონია, მამა სულ იმას ჩასძახის ცოლს შეგრთამო. (სოფიკო
გაიპარება).

ღურმიშხან. (შეტვევით) ჭკვიანათ იყავ, სწორეთ და-
ჯექ სკამზე. (მიხაკო შეშინებული მამისგან მოიკუნტება
სკამზე, შეხედამს ექიმბაშს, გაშინჯამს თავით ბოლომდინ, და
დაამთქნარებს. ექიმბაში გაუშინჯამს საქორწინებს და ეტყვის).

ექიმბაში. პირი გააღე, მიხაქ, ენა ქი ვნახო. (მიხაკო
კბილებს უკრეჭს) ენა ქი, ენა მაჩვენე. (მიხაკო ეღრიჯება)

ღურმიშხან. (შეუტევს) რას ეღრიჯები, ენა აჩვენე (მიხ-
აკო გამოჰყოფს ენას).

ექიმბაში. (ჩამოისომს ნვერზე ხელს). ქარქი ბათონო, რამდენი ცლისა არის?

დურმიშხან. ოცდა ორისა, მესამეში გადადგა ეხლა.

ქეთევან. დიახ, თქვენმა მზემ, დიდ ხოლერობას ხომ არა მყვანდა, მერე დაიბადა.

ექიმბაში. ამას, ბათონო, ქი ალი ყავს ფათრონი ცოლი, რომ ქალო იმღერებს, მე მალე მოვარჩენ.

დურმიშხან. (მხიარულის სახით) ოღონდ ეს მომირჩინე ექიმბაშო და რასაცა მთხოვ საექიმოს, მე არას დავზოგამ რაც მბაღია ბევრი ექიმები მოიღალნენ და ვერა უშველეს რა, იქნება ღმერთმა ინებოს და თქვენ მოარჩინოთ.

ექიმბაში. (ხელებგაშლილი იხედამს მალლა) ალლახ, ღმერთი იცის ბათონო. უბრძანეთ ქი ცმინდა ცლალი მოიტანონ ჯამით.

დურმიშხან. ქალო, ქეთევან, უბრძანე ბიჭს წმინდა წყალი მოიტანოს ვერცხლის ბადიით. (ქეთევან გავა).

ექიმბაში. ახალ მთვარეზე ქი, როგორ არი. (ჩამოისომს ნვერზე ხელს).

დურმიშხან. ახალი და ძველი სულ ერთია მაგისტვის, ზამთარ ზაფხულ ერთ ჭკუაზე არის. ზოგჯერ ასე გაჩუმდება, ზის თავისთვის და ამთქნარებს, ხან გიჟობს ცელქობს არავის ქი არას აწყენს. შეიძლება ისე მორჩეს, რომ ცოლი შევერთო?

ექიმბაში. თუ გინდ ათი მოიღანო ქი, ფიქრი არ არი.

დურმიშხან. ჩვენში მაგდენი არ შეიძლება, ერთი უნდა იყოს გვირგვინის ცოლი.

ექიმბაში. როგორი ადათია ქი. სულ გურგუნის ცოლი, გურგუნის ცოლი.

გამოსვლა მეხუთე

იგინივე და მოსამსახურე

(შემოვა ქეთევან, შემოჰყვება თან მოსამსახურე ბიჭი წყლით სავსე ვერცხლის ბადიით, ბიჭი დასდგამს სტოლზე წყ-

აღს და შესცქეროიან ყველანი ექიმბაშს განცვიფრებით. ექიმბაში გამოიღებს აბის უბიდამ ნიკროსკოპს, მრგვალ მინას და დაუნყებს იმითი კაკუნს ბადიას, თან ლოცულობს ხმით).

ექიმბაში. (ჩამოისომს წვერზე ხელს) აზრებები, ზუეფრა, ზაქარ, იმმიშრაშ ყულ აყრაბილა, ვართეილა, ვია ილილი ფილნუი, მოსეილაა. ინჯით ნუა ნუა ნუა (დააფარებს საჩქაროთ მინას ბადიას) ალაქი სულ აქ მოგროვდა ეშმაქები, მე დავიჩირო ამისი ალი უღურე მილაქ ცლაღში. (მიხაკო ჩახედამს და გაცვიფრდება, თვალეზ გადატრიალებული დააცქერდება ექიმბაშს სულელურათ).

მიხაკო. (ყვირის) არ მინდა, არა, არა, არა, არა, არა და არა.

ექიმბაში. ქიდევ უღურე, ქიდევ ქი, ქიდევ. (მიხაკო გაჭირვეულდება, მოსამსახურე დაიჭერს ძალათ ჩახედოს და თითონ უეცრათ ჩახედამს ბადიაში, შეშინებული დაიღრი-ალებს და დანებებს თავს მიხაკოს).

მოსამსახურე. ვაიმე დედავ, რა დავინახე!!! გველი, ანკარა, მატლები, ეშმაკებივით ირევიან წყალში.

ღურმიშხან. ნუ გეშინიან, ბიჭო თვალეზი დახუჭე, მაგრა იყავ.

ქეთევან. (გაოცებული) სწორეთ. თქვენმა მზემ, ამ სანყ-აღს ბიჭს ეშმაკები მატლებათ ეჩვენა წყალში. (ინერს პირჯვარს) დამიფარე სახიერო მაცხოვარო, რამეთუ ჩემთანა არს ღმერთი.

მოსამსახურე. (დახუჭამს თვალეზს მერე აახელს) დასწყევლა ღმერთმა, კუდიანი ეშმაკები მეზღანდებიან თვალეზში.

ღურმიშხან. პირჯვარი დაინერე შე ლაჩარო, შეაფურთხე ეშმაკს, სთქვი ვიჯმნი ეშმაკისაგანთქო.

მოსამსახურე. (პირჯვარს ინერს) ფუ ეშმაკო, ფუ ეშმაკო, ვიჯ...ვიჯ...ვიჯმნი ეშმაკისაგან.

(ღურმიშხანს და ქეთევანს უხარიანთ ექიმბაშის ხელოვნება, იმედი აქვთ რომ უთუოთ მოურჩენს შვილს და აწვალენ მიხაკოს, რომ ძალათ ჩახედონ წყალში. ექიმბაში ჰკითხამს მიხაკოს: თქვი შენ აღს რა ჰქვიან, რომელიაო. მამა

უჯავრდება, ჩახედე ნყალშიო დედა ეხვეწება ჩახედე შვილოვო, თქვი გენაცვალოს დედა შენი, მორჩები ცოლს შეგრთამთო, მიხაკო გაკავებული უჭირამთ ექიმბაშს და დურმიშხანს, ის შფოთამს, იქნევს თავსა და ფეხებს, ყვირის არ მინდა, არ ვიცი არ ვიცი, არ ვიცი, არა, არა, არა. ამ დროს ფარდა დაეშვება).

მოქმედება მეორე.

(ოთახი სპალნაა, ევროპიულათ მორთული და დალაგებული. ერთ მხარეს მშვენიერის შირმით მოფარებული ჩუქურთმიანი კრაოტი დგას სუფთა ქვეშაგებით ატლასის საბან გადაშლილი. კრესლაში ზის მელენტი, ქირმანი შალის ხალათი აცვია, სიდამბლით ენა დაბმული თრთის. სტოლზე ძვირფასი საათი დგა და ნამლების მინები სუფთა ხელსანმენდი და ზედ ვერცხლის კოვზი, დივანზე ჩამომჯდარი თინათინ შეჰყურებს საათს. სოფიკო დადის, მოდის კაბა აცვია და მალმალ იყურება კაბის კუდზე).

გამოსვლა პირველი.

მელენტი, თინათინ, სოფიკო, დურმიშხან და ქეთევან

(შემოვლენ დურმიშხან და ქეთევან, სოფიკო მიეგება სიხარულით კარებშივე და მიიწევს ღიმილით. თინათინ ფეხზე ნამოდგება ძველებურათ ჩაცმული რუსულათ).

თინათინ. მობრძანდით, გენაცვალეთ, აგრე უნდა ჩვენი დავინყება, ერთხელ აღარა ნახეთ ეს საცოდავი დამბლა მოხუცებული, რომ ასე იტანჯება და არა ეშველა რა?

ქეთევან. (მიესალმება თინათინს) თქვენმა სიცოცხლემ, ჩემო მულო, ყოველთვის გვსურდა თქვენი ნახვა, მაგრამ ჩვენი შვილისგამო ველარ მოვიცალეთ, მარტო თავი ვერ დაგვინებებია; ეხლაც გული და გონება იქითა მაქვს, მუშინიან არა

ინყინოს რა.

ღურმიშხან. მელენტი ფილიპიჩ, როგორ ბრძანდები?

მელენტი. (კნავილით აიხედავს მალლა, ანიშნებს ღმერთს ენა დაბმული).

თინათინ. თქვენი მტერი იყოს ისე, როგორც ეგ არის: ერთი სული კი უდგია პირში, სხვა კეთილი არა სჭირს რა, ხელით ვაყენებთ, ხელით ვანვენთ, ხელით ვასმევთ და ვაჭმევთ, მაგისტვის არა იქნა რა, ჩვენთვის ყველა განყდა ქვეყანაზე. ამ ექიმებმა ხომ გაგვხინნეს, ბატონო, გაგვხინნეს: მოვლენ დასწერენ რალაც ორს სიტყვას და სამ მანეთს ვიზიტის ფულს ვაძლევ, ნეტავი თქვენი სიცოცხლით იმათი წამალი არგებდეს რასმე მაინცა, გახეთქეს ქინაქინის სმით და მიქსტურათი! აბა თქვენი ჭირიმეთ, ესენი რა სიდამბლის წამლებია.

ქეთევან. თქვენმა სიცოცხლემ, ჩემო მულო, მეც ბეზარს მომიყვანეს იმათ; კარგათ მოგეხსენება შვილი მყავს გიჟი და სულელი დაბადებითვე; ექიმები კი დიდს იმედს მადლევდნენ, რომ უთუოთ მოვარჩინთო; ხან კისერზე აკრამდნენ შპანცკებს, ხან ფეხის გულეებზე გორჩიცას, კინალამ მომიკლეს უსმელ-უჭმელი.

თინათინ. სწორეთ აგრე იციან, თქვენმა მზემ, რალაც ეშმაკი დიეტა არის, ახვრეტენ ცარიელ წვენს ბულიონს ცოტა ბულკით, კუჭი უნდა გაუნმინდოთ ავათმყოფსაო, კუჭი კი არა და ჯიბე და ქისა ძალიან გაგვიწმინდეს, თქვენმა სიცოცხლემ, იმათმა რეცებებმა და ვიზიტებმა. ეჰ რალა გვეთქმის.

ღურმიშხან. მელენტი ფილიპიჩ, კარგათ შეიქნებით, ღმერთი მოწყალეა, ფიქრი ნუ გაქვს, მორჩები!

მელენტი. (კნავილით აიხედავს, მალლა ანიშნებს ღმერთზე).

ღურმიშხან. აბასთუმნის ცხელს წყლებს აქებენ, უეჭველია თქვენ გარგებთ, გინდა წაგიყვანო? წავიდეთ ერთათ, ბევრნი მიდიან იქ ყოველ წელს ზაფხულით უფრო დროს გასატარებლათ, კარგი ჰავა აქვსო; ჩვენც კარგათ გავატარებთ დროს და შევექცევით.

სოფიკო. რა შექცევის თავი აქვს, კუდუსუნი ვერ აუღია კრესლადამ, თუ ხელი არ მოვკიდეთ.

დურმიშხან. (ღიმილით) თქვენ ხომ კუდს კარგათ ხმარობთ, რაღა გინდათ. (მოუკიდებს პაპიროზს).

თინათინ. (ირონით) ესე ბატონო, ამ დროს მოდის ქალია; ვითომც დიდი პატრიოტკა ბრძანდება დედის სამშობლო ქვეყანა – საქართველო უყვარს; აბა გაშინჯეთ ამისი ჩაცმადახურვა, კარგათ დააცქერდით; წინ თავით ფეხებამდინ ქართველია, უკან ევროპიელი. ენაცვალოს ბებია, რომ ყველა უხდება ამ ჩემს ქალს.

დურმიშხან. (სიცლით) ხა! ხა! ხა! ეს კაბა ორყაბაზულია, ორინჯულია, ამისი პატრონი უცხოთ შეამკო თავისმა ძალუამ.

ქეთევან. თქვენმა სიცოცხლემ, ჩემო მულო, მე ვერა გავიგერა ამ კაბისა, არც ქართულია, არც ფრანციცული; ნეტა რა მოხდენა უნდა ჰქონდეს ამ სიგრძე კუდს და მოპრუნულს ნაოჭებს ნელქვევით?!... (დურმიშხან და თინათინ იცინიან ხარხარით).

სოფიკო. (გულ მოსული) აი, ბატონო, შეიყარენით ძველი დროს ხალხი, ახალი სულ სასაცილოთ მიგაჩნიათ, რასაკვირველია თქვენ დროს რომ არა იყორა, ეხლა რასაც დაინახავთ, ყველა გაგიკვირდებათ. (სოფიკო დაიწყებს სიარულს ტანის რხევით, ნარნარით და იყურება კუდზე, სხვანი იცინიან ხარხარით) ხა! ხა! ხა!..

დურმიშხან. (ირონით) ჰოი, ჰოი, შეხედეთ ამ ქალს, როგორ უხდება კაბის გრძელი კუდი ფარშევანგივით, ხედამთ ამის სიარულს, გოგმანი კაკაბური აქვს!

სოფიკო. თქვენც აგრე ჩემო ძიავ! კარგი, კარგი, აგრე დამცინეთ, მე არ მენწყინება თქვენგან.

თინათინ. კაია დედაშვილობას, ნუ აამტვერე აქაურობა მაგ კუდის თრევით, გეყოფა მაგდენი სიარული, ახლა კი წადი უბრძანე ყავა მოგვიტანონ. (სოფიკო გავა).

ქეთევან. ჩემო მულო, თქვენმა სიცოცხლემ, თუ ეგ არ გებრძანებინათ და არ გასულიყო, მე გული შემინუხდებოდა, ნეტა რატომ ფეხები არა სტკივა იმდენი სიარულით და მაღალი ქუსლიანი ბაშმაკების ბაკა-ბუკით.

თინათინ. ეგ რას გიკვირს, ჩემო რძალო, ეხლანდელ-

მა ქალებმა ფეხებითაც კაცებს მიბაძეს და თავითაც, ზოგი ქალი კაცივით თმას იკრეჭამს, ნიგილისტკა ვარო, დიდათ თავი მოსწონს.

ქეთევან. (განცვიფრებით წარბებ შეკრული) რაო?! უი ჩემ სიცოცხლესა, ინგილო რა თავის მოსაწონია, ნახევარი ქართველია, ნახევარი ლეკი. (იციინიან ღურმიშხან და თინათინ ხარხარით).

თინათინ. არა, ჩემო რძალო, ინგილო სხვაა, ნიგილისტკა სხვა არის, იმათ სულ კაცური ქცევა აქვთ, ეს მოდა ეხლა შემოიტანეს აქაც საქართველოში უცხო ხალხმა, ლამის ჩვენებმაც მიბაძონ, ზოგი რუსეთში გარბის, ზოგი წლის სავალზე.

ქეთევან. (მწუხრის გულით) ვაი ჩვენს მოსწრებას! ამას იქით მაშ ჩვენი ქალები ჩვენათ აღარ უნდა გვეგულებოდეს ...

დაგვეკვება ქალების წართმევანი,
ვაია სოფლის მუხთლათ ყოფა, ქცევანი ...

გამოსვლა მეორე

იგივენი და ლაქია

(შემოვა სოფიკო, შემოჰყვება ლაქია, რომელსაც ვერცხლის ფოდნოსივით ყავა-ნალბით მოაქვს და სუხარ-კრენდილებით, ყველანი თავაზით აიღებენ, დაუწყებენ სმას, ლაქია კარებთან აიტუზება და შესცქერის ყველას, რომ ჩამოართოს დაცლილი ფინჯნები).

ღურმიშხან. ქალო, მამა თქვენს რატომ არ მოართმევთ ყავას?

თინათინ. არა, გენაცვალეთ, არ უნდა, თათრის წამალსა სვამს.

ღურმიშხან. როგორ თათრის წამალს, ვინ თათარი

სწამლობს ეხლა?!

თინათინ. ამ თქვენი დისწულის რჩევა გახლავს, ვილაცა ექიმბაში, წვერიანი თათარი. რაღასაც ტკბილს წითელ წამალს ასმევს და აყივლებს მამალივით ამ საცოდავ დამბლა მოხუცებულს. იმედს კი დიდს აძლევს – მალე მოგარჩენო, ისე ილაპარაკებ, როგორც გილაპარაკნიაო.

დურმიშხან. ხა! ხა! ხა! ეგ ის ცრუ ექიმბაში იქნება, მიხაკოს რომ დავაყენე.

თინათინ. დიახ, სწორეთ ის არის, მე რას ვიცნობდი, იმ ქალმა მომიტანა ამბავი, რომ ბიძიამ დააყენა მიხაკოსაო, ძალიან მიქო. ეს ხომ ვისაც აქებს ცამდინ აიყვანს და ვისაც აძაგებს ძირს მიწასთან გაასწორებს – ქვეშკნელს ჩაგზავნის. მე ისე მომივიდა, როგორც ნათქვამია „წყალში დამხრჩვალნი ხავს ეჭიდებოდაო“. მეტი რა ღონე მექონდა დავიბარე და დავაყენე იქნება მართლა იცოდეს რამე კარგათ უწამლოს! ისპაანში გაზდილიაო.

დურმიშხან. რა ბძანებაა, რის ისპაანი, მე მგონია თვალითაც არ უნახავს ის ქვეყანა, ეგ ერთი თავრიზის ლოთი ყოფილა დიდი მოქნილი ოინბაზი, თოკივამ გამოპარული. ვაი მაგის დედას, რომ გვიან გავიგე მაგის ამბები და ვერ მიუხვდი ადრე, რომ ძვირფასი ნიკროსკოპი, წყალში წმინდათ აჩვენებს რაც შიგ ცხოველები არიან. სანყალი ჩემი მოსამსახურე ბიჭი კინალამ გამიგიჟა: როდესაც მიხაკოს ძალათ ახედებდა წყალში ნიკროსკოპით, უეცრათ თითონ ბიჭმა ჩახედა და საშინლათ დაიღრიალა: „ვაიმე დედავ ეშმაკებოვით ირევიანო წყალში“ ეს ყიზილბაშური ოინბაზობა როცა შევიტყე ნამდვილათ, ღვთის წყალობა თქვენა გაქვსთ მე ის კინწისკვრით და პანღურის ცემით გამოვავდე ჩემი სახლიდგან.

თინათინ. (განცვიფრებული) მართლა ამბობ მაგასა? მამ ექიმბაში არ არის?

დურმიშხან. მართლა, დედა ჩემი არ წამიწყდეს! მამი ჩემი საფლავს გეფიცები, ეგ არც ექიმბაშია, არც მოლა ბაირამ-ოღლი, იცით კიდევ მაგისი ანბები რას შვრებოდა სოფლებში: სანყალს უშვილო გლეხი კაცის ცოლებს ატყუებდა,

ისეთ წამალს მოგცემთ, რომ შვილი გეყოლოსო“. ართმევდა შავს უნიშნო ვარიებს, დაჰკლამდა თითონვე ბუტბუტით ვითომ ლოცულობდა, იმ ვარიების სისხლით დაბლაჭნიდა ქალაღდს და შეაბამდა წელზე მჩვარში გაკერილს, ვარიებსკი თითონ მიირთმევდა. სამ დღესა და ღამეს ასე ჰყვანდა მარტო სახლში, ქმარი გარეთ ყარაულათ ადგა. აი ასეთი ექიმბაში გახლავს ეგ ოინბაზი.

თინათინ. იქნება მართლა! აბა ნახეთ ეს იმის წამალი, გაშინჯეთ კარგათ, თქვენ უფრო შეატყობთ, რა უნდა იყოს. ჩვენც ხომ არ გვატყუებს?

ღურმიშხან. (ნახამს ენით კოვზზე) ეს ყინვარე შაქრის წვენსა გავს. (გასრესს თითებით) ესეც სახამებელი უნდა იყოს, სინითლის გულისთვის ჭიაფერშია გაკეთებული. ხა! ხა! ხა!

თინათინ. (განცვიფრებით) აბა მაჩვენე (გასწმენდს კოვზს და ნახამს ეგრეთვე) სწორეთ, თქვენმა მზემ, აგრე უნდა იყოს, კარგათ შეატყე. აბა თქვენც გაშინჯეთ, ჩემო რძალო!

ქეთევან. (ეგრეთვე) ქა, ხედამ რა მოუგონია იმ უკეთურსა! ვაი ჩვენი ბრალი, თუ სხვებიც სულ ასე გვატყუებენ?

ღურმიშხან. მამ არადა – უკვდავების წამალია იმათი მიქსტურა ...

თინათინ. კიდევ ეგ არის, რომ სულ ამგვარი წამლებით ვიტანჯებით, რა უჭირდა ჩვენს ძველს კარაბადინს, რას არ იპოვით იმაში, მაგრამ ახლა სხვა დროა და სხვა ხალხი. „ციცინათელაც სინათლეს მისდევსო“, ვითომც ჩვენ ბნელაში ვიყავით და ეხლა ყველა სწავლას და განათლებას ვცდილობთ.

ქეთევან. ნეტავი აგრემც იყოს, რა ურიგოა ჩვენი ქვეყნისათვის, განა სწავლა მოსჭარბდება ადამიანს სიკვდილამდისა?

ღურმიშხან. დიახაც კარგია კაცმა ყველა იცოდეს, მაგრამ თქვენი ექიმბაში როდის მობრძანდება? ეს უფრო საჭიროა ეხლა ჩემთვის, რომ რაც მე ჩემ სახლში დავაკელ, ის აქ შევუსრულო.

თინათინ. (შეხედამს საათს.) თორმეტი საათია სრული, ყოველთვის ამ დროს მოდის, თქვენთვის მომინდვია იმისი საექიმო ფასით დაკმაყოფილება, ახლა თქვენ იცით, როგორც

მოექცევიტ.

დურმიშხან. (მუქარით) მე დავაკმაყოფილებ იმას კარგათ თქვენ ნუ შესწუხდებით!

თინათინ. როგორ გაბედა იმ მანანნალამ ამისთანა ოინბაზობა ჩვენთანა?

დურმიშხან. ის კაცი თავიდამ ხელ ალებული ლოთია, არას დაგიდევს მაგას თუ თქვენ პოლკოვნიკის ცოლი ბრძანდებით და მე დიდი მებატონე, ჩვენი ღირსება იმას ჩალათაც არ მიაჩნია.

გამოსვლა მესამე.

იგინივე და მეორე ლაქია.

(შემოვა მეორე ლაქია, იმის სიტყვებზე დურმიშხან და ქეთევან დაიწყებენ ფაცი-ფუცს და დაიმალებიან შირმის უკან).

მეორე ლაქია. ექიმბაში გიახლათ, „დრო არის ბატონი ვნახოვო?“

თინათინ. შემოვიდეს, კარები გაულე და შენ კი აქ მოიცადე.

დურმიშხან. (შირმიდამ გამოჰყოფს თავს) მობრძანდეს, კაი საექიმოს მიიღებს (მოსამსახურე გააღებს კარებს, ექიმბაში შემოვა აბა წამოსხმული ქუდით; ჩვეულებრივ დაუკრამს თავს ყველას, დადგება კრესლასთან, ლაქიები კარებთან დგანან მზათ აქეთ-იქით).

ექიმბაში. სალაქ ალექ, ბატონჯვან! ქეფუნ იალში დურხოროშ?

მელენტი. (კნავილით აიხედამს მალლა. ანიშნებს ღმერთზე).

ექიმბაში. ცამალი ქი მიირთო, ქალბატონო?

თინათინ. (უკრამს წარბებ შეკრული) ჰოო, მიირთო.

სოფიკო. დიახ, კარგათ მიირთო, სულ დაცალა თქვენი წამალის მინა.

ექიმბაში. (ამაყად ჩამოისომს წვერზედ ხელს) იაღში, იაღში, იაღში, (ჩამოისომს წვერზედ ხელს) აბა, ბათონოჯან, ვნახოთ ქი ხმა როგორ გაიცმინდა – ბძანე: ნას-რადი-შაა.

მელენტი. (თრთოლით) კუე-კუ-კუუუუუუ ...

ექიმბაში. იმ ალლაზეირია, ბათონოჯან, ქარგია, ქიდე-ვა. ნას-რადი-შააას.

მელენტი. (თრთოლით) კუკ-კუ-კუუუუუუ...

ექიმბაში. (ჩამოისომს წვერზედ ხელს) იშალლა ხეიროლ სუნ, ძალიან ქარქი, კიდევა, ქიდევე: ნას-რადი-შაააახ.

მელენტი. (თრთოლით) კუკ-კუ-კუუუუუუ ...

ექიმბაში. (მხიარულად და ხელების გაშლით) იშალლა, იშალლ, იშალლა. (ამ დროს გამოვლენ შირმიდამ დურმიშხან და ქეთევან).

დურმიშხან. იშალლა, თქვენ რომ ტყუილი ექიმბაში ბრძანდები? აბა სტაცეთ ხელი, – დაჰკარით! (ექიმბაში განცვიფრებული შეხედამს, იცნობს და ელდა ეცემა, ლაქიები სტაცებენ ხელს, დადრეკენ და დაუნყებენ ზურგზე ბრაგაბრუგს მუშტებით).

ექიმბაში. მე ამისთანა საექიმოს არ ვიღებ, ბათონჯან, არ მინდა!...

თინათინ. როგორიც ექიმბაში ბრძანდები, ისეთ საექიმოს გაძლევთ, დაჰკარით.

ექიმბაში. მე ექიმბაში არა ვარ, ქალბატონო, მოლა ვარ, მოლა!...

ქეთევან. ქა! ხედამთ ამასა, ახლა უარს ანბობს. დაჰკარით!

ექიმბაში. სწორე შეითხე, ქალბათონო, ვინა ვარ, ნუ მოკალ!

დურმიშხან. ეყოფა. მაშ ვინა ხარ, სწორეთა სთქვი!

ექიმბაში. მე ვარ თავრისის ლოთი, ჩვენი ხელობა არი თღუილი მოიგონო, ფულები იშოვნო, ღინო დალიო, ქეიფი გასციო.

დურმიშხან. აკი მოგახსენეთ თავრიზის ლოთია მეთქი, მიყურეთ ეხლა როგორ ვახტუნო და ვაყვირო. ექიმბაშო, რადგან ლოთი ყოფილხარ, დარდიმანდიც იქნები, თამაშობა

გეცოდინება.

ექიმბაში. (შეშინებული.) ბუალი ბათონჯან, ვიცი, თააშ თაში.

(უკვრენ ტაშს სიცილით, ექიმბაში თამაშობს აბა წამოსხმული).

დურმიშხან. სოფიკო, შენც გაეთამაშე, მამა თქვენს იამება. ვინძლო აჯობო. (თამაშობენ ორნი, სოფიკო კაბის გრძელის კუდით, ექიმბაში აბით, როდესაც გაათავებენ ექიმბაში დაუკრამს თავს და ეტყვის: „თქვენი გამარჯვებისა იყოსო“!)

დურმიშხან. ექიმბაშო ახლა იმღერე, სპარსელი ხარ და ლოთს სიმღერაც გეცოდინება.

ექიმბაში. (ჩამოისომს წვერზედ ხელს ამაყად) ბუალი, ბათონჯან, ვიცი ქი. (იმღერის ხელის ხმარებით).

ექიმო თუ გაქვს ამალი, იარი იარალი,
სცადე ეს ჩემი ცამალი, იარი იარალი.
რა სენი უმქურნალოა, იარი იარალი,
ღინოა მისი ცამალი, იარი იარალი.

(დაუკრავს თავს მძიმეთ, სხვანი იცინიან და ხარხარობენ).

დურმიშხან. ექიმბაშო, სწორეთ ლოთი ყოფილხარ, „მელას რაც აგონდებოდა ის ეზმანებოდაო“.

ექიმბაში. (შეშინებული) ბუალი ბათონჯან!

ქეთევან. რალასა სტანჯამ ამ უბედურს, დაეხსენ გაგვეცალოს.

თინათინ. ახია მაგაზე, კვლავ გაფთხილდება.

ექიმბაში. ბუალი, ქალბათონო!

დურმიშხან. ახლა კი ნაბძანდი, გეთ, გეთ! სადაც შენი ოინბაზობა სთქვა, იქ ჩვენც მოგვიგონე.

ექიმბაში. ბუალი, ბათონჯან. (ჩამოისომს წვერზედ ხელს, დაუკრამს თავს ჩვეულებრივ თვითოეულად ყველას და გავა).

თინათინ. (მწუხარის გულით). აბა, თქვენი ჭირიმეთ, როგორ უნდა იცხოვროს ადამიანმა ამისთანა ცრუ და უსინდისო და გაუნათლებელს ხალხში; ვის მიენდობით და ვისგან

ინუგეშებთ შენუხებული. სულ მოტყუება და ოინბაზობა არის, რაც უნდა მდიდარი იყოთ, ვერცხლითა და ოქროთი მაინც ვერ მოიპოებთ ამ სოფელში მყუდრო პატიოსან ცხოვრებას.

ქეთევან. (გულ ნაკლული) ეჰ, ჩვენი სიმდიდრე სულ ამაოა თქვენმა მზემ.

დურმიშხან. (ნამოდგება წინ და იტყვის გულ ტკივნებული.) ეჰ, მართლად უთქვამს გონიერს:

„ამა სოფლისა ცხოვრება,
ვერცხლით არ მოიპოება,
მდიდარნიც ბევრნი ყოფილან
ოხრად რჩენიათ ქონება“.

(დურმიშხან დაუკრამს თავს პუბლიკას და ფარდა დაეშვება).